

**Izjava gosp. Age Bakkeru, izvršnog direktora za Republiku Hrvatsku
24. lipnja 2011.**

Općenito

Hrvatske vlasti i dalje cijene blisku suradnju s MMF-om. Cijene otvorene razgovore s članovima Misije tijekom konzultacija u vezi s člankom IV. Statuta MMF-a održanima 2011. Hrvatske vlasti načelno se slažu sa stajalištima članova Misije sadržanima u izvješću, ali bi voljele da je izričaj nekih nalaza donekle drugačiji. U skladu sa svojom dugogodišnjom praksom, hrvatske su vlasti dale pristanak da se ovo izvješće objavi.

Gospodarska kretanja i izgledi

Od krize 2008. i 2009. godine, u hrvatskom se gospodarstvu odvija bolna, ali neophodna unutarnja prilagodba. Rast BDP-a nastavio se smanjivati u 2009. i 2010. zbog pada domaće potražnje. Bilance privatnog sektora počele su se rasterećivati zbog smanjenih kapitalnih priljeva. U okruženju rastućeg negativnog proizvodnog jaza i povećanja nezaposlenosti, prošle su se godine prosječne nominalne mjesečne plaće smanjile, a inflacija je praktički zaustavljena. Zbog smanjenja uvoza i povećanja izvoza, manjak na tekućem računu platne bilance značajno je smanjen, s gotovo 9 posto u 2008. na malo više od 1 posto BDP-a u 2010.

S obzirom na nastavak interne devalvacije, hrvatske vlasti uglavnom dijele stajališta članova Misije o gospodarskim izgledima. Što se tiče ravnoteže rizika za te izgleda, hrvatske vlasti se slažu da negativni rizici prevladavaju u izgledima za kratkoročno razdoblje. Kretanja na "periferiji" Europe mogla bi utjecati na Hrvatsku putem viših troškova financiranja, ali je njihov utjecaj zasad relativno ograničen. Imajući u vidu velike potrebe za financiranjem, članovi Misije ustvrdili su da bi promjena raspoloženja ulagača mogla dovesti do smanjenog refinanciranja inozemnog duga i pritiska na platnu bilancu. Ipak, hrvatske vlasti smatraju da je vjerojatnost ostvarenja ovog scenarija vrlo mala, s obzirom na to da su priljevi koji stvaraju dug ustvari dug domaćih poduzeća prema matičnim stranim poduzećima. Ovi su se priljevi pokazali vrlo stabilnim. Čak i na vrhuncu globalne krize, stope refinanciranja premašivale su 100 posto. Sudeći prema dosadašnjim priljevima, potrebe za inozemnim refinanciranjem gotovo će sigurno biti zadovoljene u 2011.

Politike

Hrvatske su vlasti predano radile na pristupanju EU, što je uključivalo široki raspon dalekosežnih reformi. Ti su napori nagrađeni; Komisija je nedavno predložila Vijeću ministara EU da zatvori posljednja četiri poglavlja u pregovorima o pristupanju s Hrvatskom. To će omogućiti ulazak Hrvatske u EU 1. srpnja 2013. Iako se očekuje da će pristupanje EU povećati rast, djelomično i zbog većih kapitalnih ulaganja, hrvatske su vlasti u potpunosti svjesne da pristupanje EU neće samo po sebi dovesti do čuda. One dijele stajalište članova Misije da bi jačanjem konkurentnosti

i stvaranjem većeg prostora za djelovanje makroekonomske politike Hrvatska mogla ostvariti znatno veće koristi od pristupanja EU. Stoga će u budućnosti biti potrebna ustrajna provedba Programa gospodarskog oporavka (PGO) i vjerodostojna fiskalna konsolidacija.

Monetarna i tečajna politika

Hrvatske vlasti i nadalje su snažno opredijeljene za politiku uglavnom stabilnog tečaja. Ta je politika dobro služila Hrvatskoj, osiguravajući sidro za inflacijska očekivanja i financijsku stabilnost u okružju visoke razine financijske euroizacije. Članovi Misije tvrde da je tečajni režim također pridonio pretjeranom zaduživanju u stranoj valuti. Prema hrvatskim vlastima, istina je upravo suprotna. U Hrvatskoj su krediti u stranoj valuti uglavnom potaknuti depozitima u stranoj valuti. Valutna supstitucija iznosila je čak 90 posto u osamdesetim i ranim devedesetim godinama 20. stoljeća, što je bila posljedica dugotrajnog razdoblja nestabilnih tečajnih kretanja i visoke inflacije. Od uspostave sadašnjeg tečajnog režima krajem 1993., euroizacija obveza, a time i euroizacija imovine u bilancama banaka ustvari se smanjila. Ovaj trend samo je djelomično promijenio smjer od početka krize.

S obzirom na veliku valutnu izloženost privatnog i javnog sektora, hrvatske vlasti uviđaju da bi čak i umjerena deprecijacija tečaja prouzročila znatne negativne bilančne efekte i kreditne gubitke. Režim uglavnom stabilnog tečaja također je ključan za očuvanje investicijskog rejtinga zemlje, kao što je to nedavno izjavljeno iz agencije Moody's. U tom smislu, vlasti se slažu sa članovima Misije da je djelovanje tečajne politike ograničeno. Istodobno, koristi u smislu poboljšanja konkurentnosti pomoću fleksibilnijeg tečaja ne bi trebalo preuveličavati s obzirom na to da je Hrvatska relativno malo i otvoreno gospodarstvo. Čak i uz deprecijaciju nominalnog tečaja, poboljšanje konkurentnosti u širem smislu bilo bi tek neznatno ukoliko bi došlo do zaostajanja potrebnih realnih prilagodbi fiskalne politike, posebice onih povezanih s tržištima rada i proizvoda. Sa stajališta hrvatskih vlasti, koristi od postojećeg režima stoga jasno nadilaze njegove troškove. I Izvršni odbor MMF-a prošle je godine priznao primjerenost ovog režima.

S obzirom na politiku uglavnom stabilnog tečaja i postojeće vanjske ranjivosti, hrvatske vlasti naglašavaju potrebu za odgovarajućim deviznim rezervama likvidnosti. Iako se čini da su u usporedbi s mnogim drugim tržištima u nastajanju pričuva relativno niske u odnosu na kratkoročne obveze koje dospijevaju, one su adekvatne u odnosu na uvoz i novčanu masu. Ocjena adekvatnosti pričuva obuhvaća znatno više od promatranja nekolicine mjerila ili ponderiranih mjerila i zahtijeva da se u obzir uzmu okolnosti specifične za pojedinu zemlju, što uključuje i prirodu samih obveza. Hrvatski kratkoročni dug uglavnom se sastoji od duga domaćih banaka prema matičnim bankama u inozemstvu i kratkoročnih obveza povezanih s inozemnim izravnim ulaganjima koje su se pokazale manje kolebljivim od uobičajenog inozemnog duga banaka ili portfeljnih ulaganja.

S obzirom na navedeno, hrvatske vlasti uviđaju dobrobiti od postupnog jačanja pričuva, a to su i činile kako u razdoblju prije krize tako i ponovno nakon 2010. Međutim, hrvatske vlasti ne vide dobrobiti od tehnike provedbe intervencija koju su predložili članovi Misije. Njihovo je stajalište

da bi takva tehnika asimetričnih, unaprijed najavljenih intervencija mogla dovesti do toga da tržišta posumnjaju da vlasti potajice mijenjaju tečajni režim. Hrvatske vlasti stoga se pribojavaju da bi to moglo negativno utjecati na ostvarenje cilja povećanja pričuva.

Politika financijskog sektora

Bankovni sustav dobro je podnio pad gospodarske aktivnosti zahvaljujući konzervativnim regulatornim i bonitetnim politikama. Usprkos porastu loših kredita, bankovni je sustav ostao profitabilan i otporan, što se vidi iz pokazatelja financijskoga zdravlja sadržanih u izvješću. Iako će profitabilnost banaka vjerojatno ostati prigušena u okruženju slabih izgleda za gospodarski rast, testiranja otpornosti bankarskog sektora na stres ukazuju da bi dobit većine banaka trebala biti više nego dovoljna da u potpunosti apsorbira troškove rezervacija koji bi nastali kad bi udio loših kredita u ukupnim kreditima (NPLR) porastao na oko 18 posto, što je malo vjerojatno. Čak i u slučaju još ozbiljnijeg pogoršanja kvalitete imovine, stopa adekvatnosti kapitala na razini sustava, koja trenutačno iznosi gotovo 19 posto, ostala bi iznad bonitetnog minimuma. Hrvatske vlasti smatraju da je iskustvo krize pokazalo da je ovisnost o stranim matičnim bankama ustvari čimbenik koji umanjuje likvidnosne rizike.

Fiskalna politika

Hrvatske vlasti slažu se da je fiskalna konsolidacija potrebna kako bi se olakšala daljnja unutarnja prilagodba, smanjio dug i osigurao adekvatan prostor za djelovanje politike za rješavanje budućih ekonomskih šokova i apsorbiranje rasta potrošnje povezane sa starenjem stanovništva. U potpunosti su svjesne da bi ta konsolidacija trebala biti predvođena smanjenjem rashoda s obzirom na visoke stope doprinosa za socijalno osiguranje i porezne stope. Vlasti također namjeravaju ubrzati napore povezane s naplatom poreza.

Usprkos tome što su tijekom 2009. i 2010. poduzete mjere čiji je učinak iznosio gotovo 2 posto BDP-a, fiskalni se manjak povećao na 5 posto BDP-a zbog pada poreznih prihoda. Vlasti su čvrste u svojoj odluci da obuzdaju manjak u ovoj godini. Plaće u javnom sektoru i mirovine ponovno će biti zamrznute, a subvencije smanjene. Ako prihodi budu manji od očekivanih, hrvatske su vlasti spremne poduzeti kompenzacijske mjere. Plan im je smanjiti fiskalni manjak na oko 2 posto BDP-a do kraja 2013.

Ravnajući se prema nedavno donesenom Zakonu o fiskalnoj odgovornosti, hrvatske vlasti težit će daljnjoj konsolidaciji, poglavito putem ušteda u područjima javne uprave i socijalne sigurnosti. Racionalizacija javne uprave i dalje je prioritet za vladu. Smanjenje broja zaposlenih napreduje, premda sporije od očekivanja, a poduzete su i mjere kojima će se povećati fleksibilnost radne snage u javnom sektoru. U pripremi je novi zakon prema kojem će sustav plaća u javnom sektoru biti više utemeljen na ostvarenjima. U pogledu socijalne sigurnosti, hrvatske su vlasti donijele nekoliko mjera za smanjenje troškova za bolnice i lijekove uvođenjem brojnijih participacija. Zakoni kojima se uređuju mirovine također su izmijenjeni kako bi se izjednačila dob umirovljenja obaju spolova, a uveden je i niz kazni i poticaja kako bi se obeshrabilo

prijevremeno umirovljenje. Očekuje se da će se fiskalni učinak ovih mjera povećavati u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju.

Politika plaća i ostale strukturne politike

Hrvatska treba ojačati konkurentnost. Iako je prema Savjetodavnoj skupini za tečajna pitanja realni tečaj uglavnom u skladu s fundamentima, Hrvatska zaostaje za mnogim zemljama usporedivih značajki u regiji u pogledu zadobivanja tržišnog udjela na svjetskim robnim tržištima. Određen napredak postignut je u poticanju participacije radne snage i fleksibilnosti. Smanjene su naknade koje nezaposleni dobivaju nakon 3 mjeseca od prestanka radnog odnosa, a zakon kojim se uređuje zapošljavanje u državnim službama izmijenjen je kako bi se omogućilo otpuštanje radnika koji ne zadovoljavaju. Hrvatske vlasti slažu se da određivanje plaća treba postati konkurentnije. Jednako je važno poboljšati poslovno okružje smanjenjem administrativnih i regulatornih prepreka ulasku i izlasku poduzeća s tržišta. U tom kontekstu, neporezna davanja smanjena su 25 posto. Ipak, ima još prostora za poboljšanja. U rujnu 2010. donesen je akcijski plan za uklanjanje prepreka ulaganjima, koji obuhvaća registraciju poduzeća, izdavanje dozvola i oporezivanje. Donesene su izmjene i dopune Stečajnog zakona koje omogućavaju ubrzanje postupaka. Hrvatske vlasti slažu se da treba smanjiti sudjelovanje države u gospodarstvu. Postignut je jasan napredak u restrukturiranju i privatizaciji hrvatskih brodogradilišta.

Sve u svemu, hrvatske vlasti uviđaju kako su provedba reformi dogovorenih u kontekstu pristupanja EU i PGO-a te provedba daljnjih strukturnih reformi ključne kako bi se na održiv način povećala konkurentnost i potencijalni rast u predstojećem razdoblju.